
Biber gazlarının kullanımıyla ilgili kamoyu ve basın bilgilendirmesi

---

TMMOB
Kimya Mühendisleri Odası

TMMOB

KİMYA MÜHENDİSLERİ ODASI

Adres:

SELANİK CADDESİ ÇAMLI APARTMANI

17/14 KIZILAY / ANKARA

Telefon : +90 0 312 417 65 20

Fax: +90 312 417 35 63

e-mail: kmo@kmo.org.tr

BİBER GAZI, KİMYASAL SİLAHTIR

Kimya Mühendisleri Odası (KMO) olarak çok uzun yıllardır; toplumsal gösterileri bastırmak için kullanılan kimyasalların, uluslararası sözleşmelerde de belirtildiği gibi kimyasal savaş ajanı sınıfına girdiği gerçeğinin altını çiziyoruz.

1925 tarihli Cenevre Protokolünü genişleten bir Sözleşme olan 1993 tarihli Kimyasal Silah Sözleşmesi kimyasal silahların geliştirilmesini, üretimini, stoklanmasını ve kullanımını yasaklar. Sözleşme, zehirli kimyasal maddeleri; **“insanlar ve hayvanlarda ölüme, daimi hasara ya da geçici olarak etkisiz hale gelmelerine neden olacak herhangi bir kimyasal madde”** olarak tanımlamaktadır.

Sözleşmenin 2/9-d maddesinde; kimyasal silah sınıfında görülen bazı kimyasalların “yerel gösterilerin” kontrolü de dâhil olmak üzere, “yasanın uygulanması” amacıyla kullanılabilceği düzenlenmekte ancak **gösteri kontrol ajanlarının** savaş halinde dahi kullanımı yasaklanmaktadır.

Özellikle, kitlelerin dağıtılması esnasında gündeme gelen, geniş alanlara yayılmak üzere zehirli kimyasalların **sırtta taşınan** yahut **araçlarda depolanan spreyler** vasıtasıyla yahut **tazyikli su aracına veya hava aracına bağlanan fırlatma mekanizmaları aracılığıyla** ya da **sisleme yapma ile fırlatılarak kullanılması**, “nitelik ve nicelik sınırlamaları” gereği “yasa uygulamasına dayalı” istisna olarak değerlendirilmeyip Sözleşmeye aykırı uygulamayı gündeme getirmektedir.¹

GÖSTERİ KONTROL AJANI OLARAK KULLANILAN GÖZ YAŞARTICI GAZLAR NELERDİR?

Toplumsal olayları bastırmak vb. amaçlarla kullanılan maddelere genel olarak gösteri kontrol ajanı denmektedir. Bunlar arasında göz yaşartıcı, engelleyici ve irritan özelliği olan kimyasallara da göz yaşartıcı ajanlar ya da yağın olarak bilindiği gibi biber gazı adı verilmektedir.

Dünyada bugüne dek, savaş ve toplumsal olaylarda kullanılmak üzere geliştirilmiş 15'in üzerinde kimyasal ajan mevcuttur. Bunlar arasında en yaygın olarak kullanılanlar;

1. **Chloro- benzylidenemalononitrile (CS),**
2. Chloro-acetophenone (CN),
3. Chloro -dihydrophenarsazine (DM)
4. **Oleoresin capsicum (OC)'dur.**

Türkiye'de yaygın olarak kullanılan iki formu CS ve OC'dir. Bu iki kimyasalın canlılar üzerindeki etkileri birbirine çok benzerdir. Maruziyet sonrası ilk yardım ve dekontaminasyon müdahalelerine yönelik gerek literatürde gerek uygulamada farklı bilgiler olmakla birlikte, anında müdahaleye dair genel kabul görmüş öneriler mevcuttur.

¹ CROWLEY, Michael: Regulation Of Riot Control Agents And Incapacitants Under the Chemical Weapons Convention (2011) <http://www.omegaresearchfoundation.org/assets/downloads/publications /02.pdf>

TMMOB
Kimya Mühendisleri Odası

Konu: **BİBER GAZI OLARAK BİLİNEN KİMYASAL AJANLAR**

Tür : Bilgi Notu/ Basın Bildirisi

BİBER GAZLARI ÖLÜMCÜL OLABİLİR Mİ?

Bu tür sağlığa zararlı kimyasalların etki derecesini belirleyen üç parametre mevcuttur;

- 1) Kullanılan biber gazının miktarı
- 2) Biber gazına maruz kalma süresi
- 3) Maruz kalan kişinin fizik ve psikolojik sağlık durumu

Barışçıl bir toplumsal gösteriye katılanlar, bu gazlara maruz kalma sürelerini belirleyemeyecekleri ve yurttaş olmaktan kaynaklanan taleplerini sağlık durumlarından bağımsız dile getirme hakları olduğu için, bu iki parametrenin kontrolü kimsenin elinde değildir. Türkiye'nin hafızasında biber gazından kaynaklı ölümler hala tazeliğini koruyor ve yapılan pek çok akademik çalışmada da değinildiği gibi maruziyet sonucu oluşan semptomlar ölüme neden olabiliyor.

Bu konuda kontrol edilebilir tek parametre bu gazın barışçıl toplumsal gösterilerde kullanılmamasıdır. KMO olarak; herhangi bir kimyasalın ölüme ya da ağır derecede sağlık etkilenmesine sebep verecek şekilde kullanılmasını onaylamamız mümkün değildir.

BİBER GAZLARININ SAĞLIK ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ NELERDİR?

Türk Toraks Derneği ve Türk Tabipler Birliği gibi güvenilir kuruluşların pek çok çalışmada belirtilen etkiler aşağıdaki gibidir.²

- **Solunum sistemi üstünde;** CS'e bağlı olarak burun akıntısı, hapşırma, öksürme, nefes darlığı, akciğer ödemi, tüm gazlara bağlı farenjit, trakeit, astım atağı,
- **Kardiyovasküler sistem üstünde;** CS'e bağlı hipertansiyon, tüm gazlara bağlı kalp yetmezliği, beyin kanaması,
- **Göz üstünde;** OC'ye bağlı göz yaşarması, yanma, ağrı, kornea ödemi, göz ülserleri,
- **Deri üstünde;** CS'e bağlı kızarıklık, şişlik, yanma, bü (deride kabarcık), tüm gazlara bağlı cilt hastalığı olanların bulgularının ağırlaşması,
- **Sindirim sistemi üstünde;** CS'e bağlı tükürük artışı, karaciğer hasarı, tüm gazlara bağlı yutkunma güçlüğü, ağırlı yutkunma,
- **Sinir sistemi üstünde;** Tüm gazlara bağlı ajitasyon, anksiyete, histerik reaksiyon, panik atak gibi etkileri vardır.

²[https://toraks.org.tr/site/news/1561#:~:text=%2D%20%39%9CLKEM%20KULLANILAN%20G%20%39%6Z%20YA%20%39%9EARTAN%20GAZ,%20kullan%20C4%B1maktad%20C4%B1r%20\(T%20C3%BCrk%20Tabipleri%20Birli%20C4%9Fi.](https://toraks.org.tr/site/news/1561#:~:text=%2D%20%39%9CLKEM%20KULLANILAN%20G%20%39%6Z%20YA%20%39%9EARTAN%20GAZ,%20kullan%20C4%B1maktad%20C4%B1r%20(T%20C3%BCrk%20Tabipleri%20Birli%20C4%9Fi.)

BİBER GAZI MARUZİYETİ DURUMUNDA YAPILABİLECEKLER NELERDİR?

Dünya çapında saygın kurumlardan olan CDC'nin (Centre for Disease Control and Prevention – Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezi) Chemical Emergencies (Kimyasal Aciller) bilgi notları³ ile TTB, KMO gibi başka pek çok kurumun önceki çalışmalarında da belirtildiği gibi, kimyasal gösteri ajanlarına maruz kalınması durumunda önerilenler aşağıdaki gibi genelleştirilmektedir.

Koruma	Öneriler	Açıklama
1) Soluk Koruması	<ul style="list-style-type: none"> Mümkünse rüzgarın estiği yönde durulmamalıdır. Mümkünse gazın yoğun olduğu alandan uzaklaşılmalıdır. Soluma zorluğu çekenler, soluk destekleyici sprey kullanmalıdır. El pervanesi vb. araçlar kısmi rahatlama sağlamaktadır. Sirkeli suya bandırılmış bir bezle ağız/burnu kapatmak.	<ul style="list-style-type: none"> 10- 30 dakika içinde soluk alış verişinin normale döneceğinin hatırlanmasının panik duygusunu yatıştıracağı belirtilmektedir. Filtreli gaz maskeleri, tam ve gerçek koruma sağlamak amacıyla geliştirilmiş Kişisel Koruyucu Donanımlardır. Kesin bir literatür bilgisi olmamakla birlikte sirkeli bezin asidik ortam yaratarak solumayı rahatlaacağını belirten kaynaklar mevcuttur.
2) Göz Koruması	<ul style="list-style-type: none"> Gözler kesinlikle ovuşturulmamalıdır. Lens varsa çıkarılmalıdır. Gözler, öncelikle el değdirmeden suyla temizlenmelidir. Tuzlu su solüsyonu varsa tercih edilmelidir. Gözler sıklıkla kırılmalıdır. Etkinin geçmemesi durumunda gözlere buz torbası baskısı uygulanabilir.	<ul style="list-style-type: none"> Yüzücü gözlüğü ya da laboratuvar gözlüğü maruziyeti engellemek amacıyla geliştirilmiş Kişisel Koruyucu Donanımlardır. Su yerine süt, limonlu su gibi maddelerin göze teması tavsiye edilmemektedir.
3) Yüz ve Cilt Koruması	<ul style="list-style-type: none"> Yüz ellerle ovuşturulmamalıdır. Bulaşmayı temizlemek için sabun ve su kullanılması önceliklidir. Sodyum bi karbonat, sodyum karbonat gibi etken maddeler içeren antiasitler kullanılabilir. Son olarak süt kullanımı düşünülebilir. Mümkünse kıyafetler çıkarılmalıdır.	<ul style="list-style-type: none"> Krem, vazelin, makyaj malzemesi vb.leri bulaşmanın temizlenmesini zorlaştırmaktadır.

Ülkemizde uzun yıllardır hak arama, talep dile getirme çabalarına katılan yurttaşlarımızın neredeyse hepsi çeşitli biber gazlarına maruz kaldılar. Bu kimyasalların halk üzerindeki olumsuz etkilerini hatırlatmak ve kullanılmamasını talep etmek, kamu yararına bir kurum olan KMO'nun görevleri arasındadır.

Kamuoyuna saygıyla duyurulur.

³ <https://www.cdc.gov/chemical-emergencies/chemical-fact-sheets/riot-control-agents.html>